

gospodarski oživitvi in prenovi pokrajine. Pobudniki gospodarske, prebivalstvene in kulturne prenovitve Rezije, ki so zbrani okrog kmetijske zadruge »Rožna dolina« (s sedežem v Solbici), so pripravili splošne smernice za prenovno in gospodarsko preureditev celotnega območja. Prepričani so, da je pokrajina primerna za usmeritev v živinorejo, vrtnarstvo, deloma še tudi v sadjarstvo ter v kmečki turizem. Dosedanje močno izseljevanje pa lahko zaustavijo le manjši obrati lesne predelave. Prepričani so, da je potrebno celotno gospodarstvo preusmeriti iz zaprtega (samooskrbnega) k odprtemu (tržnemu) in konkurenčnemu kmetijstvu.

Knjižica, ki je natisnjena v slovenščini in italijanščini, nam prikazuje žalostno podobo sodobne preobrazbe »izumirajoče« pokrajine, kar je značilno še za marsikateri drugi predel v alpskem svetu. Besedilo je napisano v živahnem tonu, ugotovitve in spoznanja pa so podprta s statistično dokumentacijo. Pripomniti pa moram, da slovenski prevod ni najboljši. Pred objavo bi zahteval dobrega jezikovnega lektorja.

V zvezi z Rezijo naj opozorim še na dragoceni prispevek, ki ga je objavil:

Milko Matičetov, Resia. Bibliografia ragionata (1927—1979). Izšla je v zbirki Edizioni della graphik studio, Udine 1981, 40 strani.

V knjižici je zbrana in komentirana bibliografija s področja kulturološko-humanističnih ved. V obravnavanem 52-letnem obdobju je izšlo nad 230 študij, prikazov in drugih zapisov, ki osvetljujejo ljudsko tvornost in številne druge kulturne, zgodovinske, jezikovne in etnografske značilnosti Rezije. Doselej so na tem — v vsakem pogledu — izredno zanimivem območju zbrali in zapisali nad 3.000 pravljič in pripovedk ter posneli preko 500 ljudskih pesmi.

Milan Natek

Moja Ravnik, Galjevica. Izdal Znanstveni inštitut Filozofske fakultete v Ljubljani, založila Partizanska knjiga, Ljubljana 1981, strani 260 + 25 strani prilog in fotografij.

Med številnimi etnološkimi študijami iz novejšega obdobja je čedalje več takšnih, ki s svojo metodološko zasnovanostjo in obravnavanjem različnih (družbenih) pojavov v pokrajini ali naseljih, katerim tudi geografija posveča svojo raziskovalno skrb, zaslužijo vso našo pozornost. To še toliko bolj velja za posamezne monografije naselij ali njihovih značilnih socialnih, zgradbenih in fiziognomskih predelov. V okviru etnološkega raziskovalnega projekta »Način življenja Slovencev 20. stoletja« je izšla prva monografija, ki je namenjena Galjevici.

Za Ljubljano po prvi svetovni vojni je bila značilna izredna stanovanjska kriza. Mesto je privabljalo ljudi s preobljudenega podeželja. Znatno delež k nagli rasti Ljubljane so prispevali tudi številni begunci s Primorske in Koroške. Oboje je pripomoglo, da je bilo veliko več prosilcev za stanovanja, kot jih je mesto premoglo. V dvajsetih letih so nastala na obrobju Ljubljane barakarska delavska naselja pa tudi prostori na Gradu so bili preobljudeni z najrevnejšimi Ljubljančani. V takih okoliščinah je mestna uprava, da bi vsaj za silo omilila revščino brezdomcev ali deložirancev, pristopila h gradnji zasilnih delavskih bivališč — barak.

Zamočvirjeni mestni travnik (s površino 31.000 m²) ob potoku Galjevec (ljudsko Galévc), južno od dolenske železnice, kjer so dotlej dobivali krmo za konje, so razdelili na parcele 100 m² ter jih namenili za postavitev lesenih hišic. Prosilcev je bilo več kot parcel. Zainteresiranim in izbranim brezdomcem je dal mestni svet parcele v najem za izredno nizko letno najemnino (120 din). Tudi pri postavljanju hišic jim je pomagal s simboličnim

kreditom, z lesom in dvema tesarjema. Tako je nastala Galjevica v letu 1928 kot ena izmed številnih drugih delavskih barakarskih kolonij v neposrednem obrobju Ljubljane (npr. Sibirija, Gramozna Jama, Vič — Brdo, Kolezija, Izanska Cesta itd.). Leta 1930 je stalo na Galjevici 100 barak, v naslednjem letu že 120 hišic. Leta 1937 so našeli na Galjevici 157 stanovanj s 635 prebivalci; danes šteje še 120 hiš in ima okrog 400 prebivalcev.

Študija sodi v okvir etnoloških proučevanj mestnih in primestnih naselij. Težišče njenega zanimanja je namenjeno členitvi vseh tistih najbolj bistvenih družbenih odnosov med ljudmi, ki neposredno vplivajo na vsakdanji utrip življenja v naselju. Več desetletij je bila Galjevica izredno samosvoja in enovita socialna skupnost prebivalcev, ki so živeli v »zasilnem« stanovanjskem naselju. Pravzaprav je to bila avtonomna stanovanjska soseska: prebivalci so bili družbeno izredno izenačeni, med seboj tesno povezani in solidarni drug do drugega. V zadnjih dveh (ali celo treh) desetletjih pa je izgubila svojo nekdanjo enovitost. Danes je večina hiš obnovljenih, prezidanih ali na novo zgrajenih. Stanovanja so posodobljena in modernizirana z novo opremo; spremenila se je socialna in zaposlitvena sestava stanovalcev. Tudi v tem pogledu so danes znatno večje razlike med prebivalci, kot so bile pred vojno. Del Galjevičanov se je po drugi vojni odselil v boljša stanovanja v blokih; njihove domove so pokupili novi priseljenici v Ljubljano. Toda v zadnjem desetletju se na Galjevico že vračajo vnuki prvih naseljencev, kateri domove starih staršev temeljito preurejajo. Čeprav se je v naselju ohranilo še mnogo sledov iz predvojnega obdobja, pa se je vendarle razkrojila njegova nekdanja socialna sestava in medsebojna povezanost. Galjevica se je očitno razločevala od številnih sosednjih in bližnjih naselij tudi po tem, da so prebivalci sami pridelovali vso potrebno zelenjavo za sebe in hrano za kokoši, zajce in prašiče. V socialnem pogledu je bila izrazito izolirano predmestno naselje. Odvisnost od lastnih pridelkov ji je dajala bolj pečat delavsko-kmečkega kot pa mestnega naselja.

Knjiga je lahko izredno dragoceno napotilo tudi našim raziskovalcem (socialno) geografskih značilnosti obmestnih naselij. Čeprav sama razporeditev snovi ni tako pregledno predstavljena in zaokroženo podana po posameznih poglavjih, kot to terja geografska metodologija, pa vendarle ob prebiranju knjige spoznamo vse tiste geografske sestavine in njihove značilnosti, ki so pomembno oblikovale fiziognomijo tega delavskega naselja. Kajti pred nami v polnem utripu vsakdanjega življenja zaživi »Žuljava vas«, kot so mnogokrat v preteklosti imenovali Galjevico, z vsemi svojimi tegobami, radostmi in prednostmi, ki so jih dajale hišice z vrtovi svojim lastnikom in stanovalcem. Ob prebiranju knjige doživljamo celoten razvoj naselja: od postavitve prvih lesenih hišic in vselitve naseljencev do njegove današnje fiziognomske in družbene preobrazbe. Pripomniti pa moram, da bi celotno delo — gledano z očmi geografa — še pridobilo na vrednosti, ako bi bila uvodoma predstavljena geografska lega in položaj naselja z vidika celotne ljubljanske mestne aglomeracije, bodisi z vidika prometnega omrežja in različnih naravnegeografskih enot, ki sestavljajo Ljubljano in njeno zaledje. Res pa je tudi, da so posebnosti in prenekateri prirodne značilnosti galjeviškega delavskega selišča »razdrobljeno« prikazane skozi veliko večino poglavij. Njihove značilnosti spoznamo, ko knjigo v celoti preberemo.

M. Natek

Ivo Puncer, Dinarski jelovo bukovi gozdovi na Kočevskem. SAZU, razred IV, Razprave XXII/6, str. 407—561, Ljubljana 1980.

Med tiskana dela, ki vedno bolj širijo poznavanje gozdne vegetacije v Sloveniji, se uvršča tudi razprava Iva Puncerja. Avtor si je za cilj postavil podrobno proučiti jelovo bukove gozdove v jugovzhodni kraški Sloveniji. Pri tem stopajo v ospredje gozdovi, ki prekrivajo širše področje Kočevja.